

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทย
ในโรงเรียนนานาชาติ มีสาระสรุปพอสังเขป ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างและทดลองใช้หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทย
ในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการเพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทย
ในโรงเรียนนานาชาติ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาความสำคัญ ความเป็นมาหลักการ แนวคิด
ทฤษฎี แนวการดำเนินการ ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ จากเอกสารหลักสูตรจำนวน 11 หลักสูตร การ
สัมภาษณ์ การสอบถาม และการสังเกต จากคณะกรรมการร่างหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรม
ไทยสำหรับนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ 18 ท่าน ครูภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียน
นานาชาติ 15 ท่าน ผู้บริหารหลักสูตร 2 ท่าน ผู้ประสานงานหลักสูตรภาษาต่างประเทศ 1 ท่าน
ผู้ประสานงานหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย 2 ท่าน ครูประจำชั้น 7 ท่าน ผู้ปกครอง 15
ท่าน เด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ 80 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา
หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยใน 3 หมวดหมู่ ดังนี้

1.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนไทยใน
โรงเรียนนานาชาติ

1.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยใน
โรงเรียนนานาชาติ

1.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียน
บางกอกพัฒนา

1.2 การร่างหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1.2.1 การร่างหลักสูตร หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับ
เด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย ความเป็นมา จุดมุ่งหมาย เนื้อหา
กระบวนการเรียนการสอน สื่อการเรียน การวัดผลและการประเมินผล และการนำหลักสูตรไปใช้

ส่วนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย คู่มือการใช้หลักสูตร
ตัวอย่างแผนและสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2.2 การตรวจสอบเอกสารหลักสูตร โดยเสนอโครงสร้างหลักสูตรภาษาและ
วัฒนธรรมไทยที่ร่างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อขอ
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2.3 การปรับปรุงเอกสารหลักสูตร โดยการนำข้อมูลจากการเสนอแนะของผู้
ทรงคุณวุฒิมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงเอกสารหลักสูตร

2. การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรม
ไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ จัดเตรียมการสอน และดำเนินการ
สอนเด็กไทยที่เรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาล ที่โรงเรียนบางกอกพัฒนา ใน
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 1996-1997 เป็นเวลา 1 ภาคเรียน

3. การปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยปรับปรุงหลักสูตรหลังการทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้
ข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ จนได้เป็นหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับ
อนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ (ฉบับปรับปรุง)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยดังที่ได้นำเสนอ ปราบกฎผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ได้หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาล สำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเฉพาะดังนี้ คือ

- 1) อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
 - 2) เป็นหลักสูตรที่บูรณาการเนื้อหาภาษาไทยเข้ากับเนื้อหาวัฒนธรรมไทย
 - 3) เป็นหลักสูตรเสริม
 - 4) เป็นหลักสูตรที่บูรณาการเข้ากับการสอนในหลักสูตรปกติของโรงเรียนนานาชาติ
- ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ ประกอบด้วย

1.1.1 หลักสูตร ประกอบด้วย

1.1.1.1 ความเป็นมา

1.1.1.2 ปรัชญา

1.1.1.3 ความมุ่งหมาย

1.1.1.4 จุดมุ่งหมาย

1.1.1.5 จุดประสงค์ปลายทาง

1.1.1.6 เนื้อหา

1.1.1.7 กระบวนการเรียนการสอน

1.1.1.8 สื่อการเรียน

1.1.1.9 การวัดผลและการประเมินผล

1.1.2 การนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย

1.1.2.1 การแปลงหลักสูตรสู่แผนการสอน

1.1.2.2 คุณสมบัติของครู

1.1.2.3 บริบท

1.1.2.4 ลักษณะผู้เรียนเมื่อแรกเข้า

1.1.2.5 การดำเนินการสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการแตกต่างกัน

- 1.1.2.6 ตารางเวลา
- 1.1.2.7 กิจกรรม
- 1.1.2.8 ค่าใช้จ่าย
- 1.1.2.9 การทดลองหลักสูตร
- 1.1.2.10 การประเมินหลักสูตร
- 1.1.2.11 การบริหารหลักสูตร

1.2 เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

- 1.2.1 คู่มือครู
- 1.2.2 ตัวอย่างแผนการสอน
- 1.2.3 สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.2.4 ตัวอย่างพอร์ตโฟลิโอของครู
- 1.2.5 ตัวอย่างพอร์ตโฟลิโอของเด็ก

เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เพื่อสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติต่อไป

2. ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ปรากฏดังนี้

เด็กที่เรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาล มีลักษณะการใช้ภาษาไทยแตกต่างกันเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 2.1 เด็กที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่
- 2.2 เด็กที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง
- 2.3 เด็กที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ

จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา พบว่า เด็กทั้ง 3 กลุ่ม คือ เด็กที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่หนึ่ง ภาษาที่สอง และภาษาต่างประเทศ มีเจตคติ และความรู้และทักษะด้านภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับโรงเรียนของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย

ในการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับโรงเรียนของโรงเรียนนานาชาติ จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ทั้งด้านการศึกษาและมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วย กล่าวคือ ต้องใช้ความรู้ด้านการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร และต้องใช้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่ออธิบายและทำงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครูชาวต่างชาติในโรงเรียนได้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้การยอมรับหลักสูตรนั้นว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรของโรงเรียน และได้รับการสนับสนุนต่างๆ จากผู้บริหารและบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนต่อไป

ในสภาพปัจจุบัน โรงเรียนนานาชาติหลายแห่งคัดเลือกบุคลากรโดยพิจารณาจากความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก รวมทั้งบุคลากรที่คัดเลือกเพื่อมาเป็นครูภาษาไทยโดยมิได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถในด้านการศึกษา บุคลากรเหล่านั้นจึงไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยของโรงเรียนขึ้นเอง เพื่อให้ตอบสนองลักษณะเฉพาะของเด็กในโรงเรียนของตนได้ ดังนั้น ครูภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติจำนวนหนึ่งสอนเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติโดยอาศัยปรัชญา แนวคิด และแนวการสอนที่อิงหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ครูและผู้ปกครองคุ้นเคย โดยมีได้ตระหนักว่าหลักสูตรภาษาไทยที่ครูใช้นั้นแตกต่างจากสิ่งที่เด็กได้รับจากหลักสูตรปกติของโรงเรียนโดยสิ้นเชิง โดยที่การเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยในลักษณะที่แตกต่างจากการเรียนวิชาอื่นๆ อย่างมากนี้ ส่งผลให้เด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติจำนวนมาก เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย

โรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่ง จึงควรพัฒนาบุคลากรของตนที่รับผิดชอบด้านการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย ให้มีความสามารถทั้งด้านภาษาอังกฤษและด้านการศึกษาควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้สามารถพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียนของตนขึ้น เพื่อเร่งสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยของเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติต่อไป โดยอาจใช้แนวทางจากการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการการพัฒนาหลักสูตรระดับอนุบาลและระดับที่สูงขึ้น สำหรับโรงเรียนนานาชาติแห่งอื่นๆ ต่อไป

2. การเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยกับการเรียนตามหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติ

โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยใช้หลักสูตรสากล โดยแต่ละโรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนานักเรียนให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่หลักสูตรสากลยอมรับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเทียบวุฒิทางการศึกษากับสถานศึกษาแห่งอื่นๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้ โรงเรียนนานาชาติบางแห่งเปิดสอนหลักสูตร International Baccalaureate (IB) สำหรับเด็กมัธยมปลายทุกคน จึงทำให้เด็กจำเป็นต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานของ IB เพื่อให้ได้วุฒิทางการศึกษา โดยที่หลักสูตร IB ให้ความสำคัญกับภาษาแม่ของผู้เรียน คาดหวังว่าผู้เรียนจะคงเรียนภาษาแม่ควบคู่ไปกับภาษาอังกฤษ ทั้งในด้านเนื้อหาและวรรณกรรม จึงจัดให้มีการเรียนในวิชาภาษาต่างๆ ซึ่งครอบคลุมภาษาแม่ของผู้เรียน เป็นภาษาต่างประเทศ โดยปัจจุบันหลักสูตร IB ได้เปิดให้เลือกเรียนวิชาภาษาไทยได้ แต่ทั้งนี้หลักสูตร IB ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยมีแนวคิดในทิศทางเดียวกับหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งพัฒนาภาษาควบคู่ไปกับกระบวนการคิด เด็กที่จะผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามหลักสูตรนี้ได้จำเป็นต้องมีระดับของภาษาและระดับของความคิดในระดับสูง กล่าวคือต้องสามารถใช้การสื่อสารภาษาไทยอย่างถูกต้อง เช่นการพูดหรือการเขียนบทความเพื่อวิจารณ์วรรณกรรม เพื่อแสดงความคิดในระดับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยทั้งในด้านเนื้อหาและด้านวรรณกรรมในระดับสูงเช่นกัน

อย่างไรก็ตามสิ่งที่พบเสมอ คือ เด็กไทยแม้จะเป็นเด็กที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ไม่สามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร IB ได้ ทั้งที่เด็กเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นเด็กที่เคยเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยในระดับประถมศึกษามาก่อน แต่เมื่อพบปัญหาของการขาดหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับกลุ่มเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งส่งผลโยงใยถึงเจตคติของเด็กที่มีต่อการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มเด็กโตคือเด็กที่เรียนตั้งแต่ชั้นประถมปลายขึ้นไปไม่ชอบการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย และเลิกเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย ดังที่พบว่าจำนวนนักเรียนที่เรียนกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรมไทยในระดับกลาง (Intermediate) มีเพียง 1 ใน 3 ของนักเรียนในระดับต้น (Beginners) ทั้งนี้พบว่าเด็กไทยที่เรียนกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่เป็นเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมปีที่ 6 และไม่เลือกเรียนภาษาไทยในระดับที่สูงกว่านั้น เนื่องจากเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาไทย จึงไม่สนใจเรียนในช่วงโรงเรียน และไม่สนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองนอกเวลาเรียน ทำให้ความรู้และทักษะทางภาษาไทยจำกัด หรือแม้เด็กที่เคยเรียนในโรงเรียนปกติของประเทศไทย ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยและมีความสนใจเรียนภาษาไทยสม่ำเสมอ แต่การเรียนภาษาไทยที่ตนเคยได้รับมิได้เป็นไปในแนวคิดเดียวกับการเรียนวิชาอื่นๆ ในโรงเรียน

นานาชาติ กล่าวคือไม่ได้เน้นการพัฒนากระบวนการคิดควบคู่ไปกับการเรียนเนื้อหาภาษาไทย เด็กส่วนใหญ่จึงไม่สามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานของวิชาภาษาไทยตามหลักสูตร IB อันส่งผลให้ เจตคติต่อภาษาไทยของเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติส่วนใหญ่ลดต่ำลงไปอีก ดังที่ปรากฏว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่เลือกการเรียนภาษาไทยตามหลักสูตร IB แม้จะเป็นเด็กไทยที่ใช้ภาษาไทยเป็น ภาษาที่หนึ่งก็ตาม หรือเด็กบางคนเลือกไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษาด้วยเหตุผลหลักคือไม่ต้องการเรียนภาษาไทย

ดังนั้น บุคลากรของโรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่งจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรภาษาไทย และวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนขึ้นให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและสภาพของผู้เรียน เพื่อลดปัญหาความล้มเหลวในการเรียนภาษาไทย และเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อภาษาไทยต่อไป และการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว นอกจากจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาไทย จนผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามหลักสูตร IB แล้ว ยังช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการ พัฒนาเด็กทั้งทาง เจตคติ และความรู้และทักษะด้านภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ควบคู่ไปกับการพัฒนาในการเรียนวิชาอื่นๆ ของนักเรียน จนเป็นที่ยอมรับตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน นานาชาติต่อไป และที่สุดผลจากการพัฒนาเจตคติ และความรู้และทักษะทางภาษาไทยและ วัฒนธรรมไทยนี้ย่อมส่งผลให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากทรัพยากรบุคคลที่มีความพร้อมใน ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางด้านวิชาการ ควบคู่ไปกับความพร้อมในด้านภาษา และวัฒนธรรมไทยในอนาคต

3. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนนานาชาติ

การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาตินั้น เดิมจัดได้ว่า เป็นความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากแรงกดดันภายนอก กล่าวคือ เป็นความต้องการ ของรัฐบาลไทยที่กำหนดเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติให้หลักสูตรโรงเรียนนานาชาติในปีพ.ศ. 2536 ในข้อ 3 และ 4 ว่า

ข้อ 3 กำหนดให้เรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นวิชาบังคับ 1 คาบต่อสัปดาห์ สำหรับนักเรียนเกรด 1-8 และเป็นวิชาเลือกสำหรับนักเรียนเกรด 9 - 12 โดยใช้สื่อการสอนเป็นภาษาต่างประเทศ

ข้อ 4 สำหรับเด็กไทย กำหนดให้เรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 คาบ

ดังนั้น แรงกดดันจากรัฐบาลไทยนี้ จะส่งผลโดยตรงต่อโรงเรียนนานาชาติที่ยังไม่ได้ ขออนุมัติใช้หลักสูตรโรงเรียนนานาชาติจากกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น ส่วนโรงเรียนนานาชาติ

ที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการก่อนหน้านั้นแล้ว ย่อมไม่ได้รับผลกระทบจากเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว นอกจากนี้โรงเรียนนานาชาติที่เปิดทำการสอนมานานแล้ว ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย เนื่องจากการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยแบบที่เคยนิยมปฏิบัติกันมา มีความแตกต่างจากแนวการใช้หลักสูตรของโรงเรียนและส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของหลักสูตรของโรงเรียน โรงเรียนจึงมุ่งให้ความสำคัญกับการรับรองมาตรฐานของโรงเรียนจากสถาบันหรือองค์กรต่างประเทศเท่านั้น ในช่วงนั้นจึงมีเพียงโรงเรียนนานาชาติที่เปิดขึ้นใหม่ที่ให้ความสำคัญ และจัดให้มีกิจกรรมการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น โดยที่โรงเรียนนานาชาติที่เปิดใหม่เหล่านี้ก็ยังไม่เข้าใจปัญหาหรือผลที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรมไทยในระยะต่อมา เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่เพิ่งเปิดใหม่ ยังไม่มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของโรงเรียน และยังไม่มีการประเมินผลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานหรือวิทยฐานะแต่อย่างใด

ในปัจจุบัน โรงเรียนนานาชาติหลายแห่งเริ่มประสบปัญหาที่เกิดจากการละเลยการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนเริ่มมีนักเรียนในระดับมัธยมที่เลือกเรียนวิชาภาษาไทยในหลักสูตร IB หรือ Ordinary Level (O Level) ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับมัธยมต้นของโรงเรียนตามหลักสูตรอังกฤษ ซึ่งโรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนาเด็กในวิชาภาษาไทยตามเกณฑ์มาตรฐานตามหลักสูตร โดยที่หลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาไทยของเด็กในระดับที่สูง ดังที่พบว่า ข้อสอบวิชาภาษาไทยมีลักษณะเป็นการวิเคราะห์เช่นเดียวกับข้อสอบวิชาอื่นๆ ในหลักสูตร โดยจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยและความรู้อย่างแตกฉานเกี่ยวกับวรรณกรรมประกอบ นักเรียนต้องเรียนและผ่านการประเมินมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ขณะที่ทางโรงเรียนไม่ได้จัดหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน แต่กลับจัดการเรียนการสอนภาษาไทยด้วยแนวการสอนแบบเดิม นักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่สามารถสำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ได้

ปัญหาจากการไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเด็กในวิชาภาษาไทยตามหลักสูตร IB และ O Level นี้ จึงกลายเป็นแรงผลักดันจากภายในโรงเรียนนานาชาติเองเพื่อรักษามาตรฐานของโรงเรียน โรงเรียนนานาชาติต่างๆ ในประเทศไทยจึงทบทวนเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย และพบว่า จำเป็นต้องเร่งพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนขึ้นอย่างเร่งด่วน

สมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของโรงเรียนนานาชาติ และเป็นหน่วยงานกลางที่ประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากโรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่ง นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ จากหลายหน่วยงาน เพื่อร่างหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้ได้ใช้ความพยายามและความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการสร้างหลักสูตรดังกล่าวด้วยความตระหนักถึงภาระรับผิดชอบที่สำคัญต่ออนาคตของประเทศชาติ แต่คณะกรรมการก็พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนอีกมาก เนื่องจากโรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกัน ประกอบกับยังไม่เคยมีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดใหม่ที่มีความสำคัญแก่การสื่อสารเป็นหลัก โดยมีการพัฒนาความคิดควบคู่ไปกับการสอนภาษาเช่นในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนนานาชาติทั่วไป จึงทำให้ขาดประสบการณ์เกี่ยวกับความคาดหวังและสภาพที่น่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนปัญหาที่มักจะพบ ทำให้หลักสูตรที่ร่างขึ้นยังคงคลุมเครือและไม่สามารถให้แนวทางที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้ใช้หลักสูตรได้ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนกับการนำร่องเพื่อแสวงหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมควบคู่ไปกับการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในทางปฏิบัติ และได้ผลผลิตเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นบนฐานของบริบทโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยอย่างแท้จริง งานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นส่วนที่ช่วยให้คณะกรรมการได้รับข้อมูลเชิงประจักษ์ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในระดับอื่นๆ สำหรับโรงเรียนนานาชาติแห่งอื่นต่อไป

4. เด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติกับสังคมไทย

เดิมทีสังคมไทยรับรู้เกี่ยวกับโรงเรียนนานาชาติว่า เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กต่างชาติ หรือสำหรับเด็กไทยจำนวนหนึ่งที่จำเป็นต้องย้ายประเทศเพื่อติดตามผู้ปกครองซึ่งทำงานในองค์กรระหว่างชาติเท่านั้น แต่เหตุการณ์ที่พบในยุคโลกาภิวัตน์เช่นปัจจุบันอยู่เสมอคือ เด็กไทยบางส่วนที่ผู้ปกครองทำงานติดต่อกับชาวต่างชาติ หรือเด็กไทยที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ต้องการให้บุตรหลานมีทางเลือกทางการศึกษาที่แตกต่างจากระบบการศึกษาภาคบังคับของประเทศ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติแทนการส่งไปอยู่ต่างประเทศ ทำให้จำนวนเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติเพิ่มมากขึ้นทุกปีการศึกษา และจากการที่คนทั่วไปเคยเข้าใจว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนนานาชาติมักอยู่ในประเทศไทยเพียงชั่วคราว

หรือเด็กไทยที่เรียนในโรงเรียนนานาชาติคือเด็กที่เตรียมตัวไปศึกษาต่อต่างประเทศต่อไปดังนั้นจึงมักอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวเท่านั้น และได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ สังคมไทยจึงมิได้ให้ความสนใจกับกลุ่มเด็กที่เข้าใจว่าเป็นสมาชิกชั่วคราวของประเทศไทยมากนัก

ในปัจจุบันเหตุการณ์มิได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป เด็กต่างชาติส่วนหนึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย แม้จะจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้ว ก็ยังคงศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยต่อไป โดยที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ทั้งของรัฐบาลและเอกชนหลายแห่งเปิดให้มีโปรแกรมภาษาอังกฤษซึ่งดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ และเมื่อเด็กเหล่านี้สำเร็จการศึกษา ส่วนหนึ่งก็ยังคงทำงานและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยต่อไป โดยเฉพาะในปัจจุบันพบกันโดยทั่วไปว่ามีเด็กลูกครึ่งที่เรียนในโรงเรียนนานาชาติประสบความสำเร็จจากการเป็นนักแสดงหรือนักร้องที่สามารถมีรายได้สูงมาก โดยที่เด็กเหล่านี้จะมีโอกาสเป็นนักแสดงหรือนักร้องที่มีชื่อเสียงได้เฉพาะเมื่ออยู่ในประเทศไทยเท่านั้น และยังพบว่ามีเด็กไทยที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปลายจากโรงเรียนนานาชาติบางคน ศึกษาต่อในหลักสูตรปกติของสถาบันอุดมศึกษาของในประเทศไทย และจะทำงานอยู่ในประเทศไทยต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงพบว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนนานาชาติ มีแนวโน้มที่จะเป็นประชากรที่ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยอย่างถาวร (Permanent Thai Residence) ต่อไป โดยที่ทั้งรัฐบาลและสังคมไทยมิได้ตระหนักถึงปรากฏการณ์ทางสังคมนี้ จึงยังมิได้มีการจัดเตรียมมาตรการรองรับประชากรเหล่านี้อย่างจริงจัง ตลอดจนมิได้มีการดำเนินการเพื่อเตรียมประชากรส่วนหนึ่งของประเทศเหล่านี้ให้มีความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมไทยในฐานะสมาชิกส่วนหนึ่ง และให้มีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมไทยและประเทศไทยตามศักยภาพของพวกเขา

แม้จะเป็นไปโดยไม่เจตนา แต่การไม่ดำเนินการอย่างจริงจังในเรื่องนี้ส่งผลให้รัฐบาลไทยยังคงปล่อยให้ประชากรส่วนหนึ่งของประเทศกลายเป็นผู้ไม่มีความสามารถทางภาษาไทย ไม่มีทั้งเจตคติ ความรู้และทักษะทั้งด้านภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย กลายเป็นสมาชิกที่แปลกแยกในสังคมไทย ปล่อยให้เขาขาดความตระหนักถึงการเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยต่อไป ทั้งที่ประชากรส่วนนี้เป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง และมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ถึงขั้นที่จะเป็นผู้นำในสาขาวิชาต่างๆ ของประเทศในอนาคต ต่างจากรัฐบาลของบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ ที่ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ ได้ออกมาตรการรองรับประชากรของประเทศอย่างรัดกุม เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของเขาอย่างเต็มศักยภาพต่อไป โดยทางรัฐบาลจัดบุคลากรเช่น ครูสอนภาษาติดตามดูแล

แม้เด็กเหล่านี้จะอยู่ต่างประเทศ เพื่อเตรียมตัวเด็กสำหรับการกลับสู่ระบบการศึกษาของประเทศเขาต่อไป ดังนั้นประเทศดังกล่าวจึงมั่นใจได้ว่า แม้ประชากรส่วนหนึ่งของเขากำลังพัฒนาความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ อยู่ต่างประเทศทั่วโลก เขาก็ยังคงสามารถเชื่อมต่อความเป็นสมาชิกภาพของประชากรเหล่านั้นได้ตลอดเวลา

ดังนั้น หากรัฐบาลไทยตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และปรับกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของประเทศเหล่านี้อย่างจริงจัง ตลอดจนกำหนดมาตรการรองรับทรัพยากรบุคคลเหล่านั้น โดยการพัฒนาเด็กสัญชาติไทยที่เรียนในโรงเรียนนานาชาติ ให้เห็นคุณค่า และเกิดความรักและผูกพันกับภาษาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นภาษาและวัฒนธรรมแม่ของตน สามารถใช้ภาษาไทยและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยได้อย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมไทย สามารถอยู่ร่วมกับสมาชิกของสังคมไทยได้อย่างไม่แปลกแยก และสามารถทำประโยชน์ให้กับประเทศไทยได้เต็มศักยภาพของตน ซึ่งเป็นเป้าหมายของหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ จะช่วยให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากทรัพยากรบุคคลเหล่านี้อย่างเต็มศักยภาพต่อไป

5. การถ่ายโอนความรู้จากการเรียนภาษาอังกฤษมาใช้ในการเรียนภาษาไทย

เด็กที่เรียนตามหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติจะได้รับการพัฒนาภาษาไทยตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เป็นแนวการสอนเช่นเดียวกับหลักสูตรปกติของโรงเรียนนานาชาติ ดังนั้น เด็กจะสามารถเรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยได้ในวิธีการเรียนที่เด็กคุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้เด็กไม่ต้องเสียเวลาในการปรับตัวเข้ากับแนวการสอนของครูในรูปแบบที่แตกต่างจากประสบการณ์การเรียนของเด็ก อีกทั้งแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาตินี้ยังเป็นแนวการสอนให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีโอกาสดำเนินการถ่ายโอนความรู้จากการเรียนภาษาอังกฤษมาใช้ในการเรียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี และตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความสอดคล้องของหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย กับหลักสูตรปกติของโรงเรียน และหลักสูตรภาษาไทยตามหลักสูตร IB หรือ O Level ได้แก่ การจัดกิจกรรมการอ่านหนังสือตามความสนใจ โดยเด็กแต่ละคนจะมีโอกาสได้เลือกอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและยืมกลับไปอ่านที่บ้านเช่นเดียวกับในหลักสูตรปกติของโรงเรียน และจากการอ่านหนังสือชนิดต่างๆ นี้ เด็กยังมีโอกาสได้พูดหรือเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ เกี่ยวกับหนังสือเล่มที่ตนสนใจ ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิด

ในระดับสูง และยังเป็นกระบวนการในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยต่อไป ซึ่งตรงกับตามความคาดหวังของหลักสูตร IB หรือ O Level ในระดับมัธยม

ดังนั้น การเรียนตามหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยที่จัดขึ้นนี้ จะช่วยให้เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตร IB หรือ O Level ในระดับมัธยมได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากทางโรงเรียนได้ทำการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยในระดับที่สูงขึ้นต่อไปโดยอาศัยแนวจากหลักสูตรระดับอนุบาลนี้ จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเด็กยังสามารถเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยควบคู่กับการเรียนวิชาอื่นๆ ในโรงเรียนนานาชาติได้อย่างราบรื่นต่อไป

6. การแสวงหาคำตอบเพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ

ในกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ พบว่า การแสวงหาคำตอบในแต่ละเรื่องเป็นสิ่งที่ทำได้ยากลำบาก โดยจำเป็นต้องดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรทั้งที่ยังไม่สามารถกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรหลายประการไว้ล่วงหน้าก่อนการนำไปทดลองใช้ได้ และพบว่าคำตอบหลายประการจำเป็นต้องแสวงหาจากกระบวนการทดลองใช้หลักสูตรเท่านั้น เนื่องจากในช่วงนั้นไม่มีบุคลากรของโรงเรียนที่มีความรู้อยู่ในตำแหน่งที่จะสามารถตัดสินใจให้คำตอบได้ จึงจำเป็นต้องหาคำตอบจากการทดลองจริงทั้งที่ยังมีข้อจำกัด และถึงแม้ว่าการทดลองจะทำให้เราได้คำตอบที่สำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรหลายประการ เช่น จำนวนคำพื้นฐาน ที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจประสงค์ปลายทาง ที่ได้มาจากการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ แต่เราก็ยังไม่สามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินใจสำหรับการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ของเด็กทุกคน จนสามารถนำไปกำหนดในเอกสารหลักสูตรได้ เนื่องจากเด็กแต่ละคนและแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเนื่องมาจากภูมิหลังทั้งด้านภาษาไทยและด้านวัฒนธรรมไทยที่แตกต่างกันอย่างมาก จนกระทั่งไม่สามารถคาดหวังได้ว่าเด็กทุกคนจะสามารถผ่านเกณฑ์นี้ได้เสมอไป จำเป็นต้องอาศัยการเก็บข้อมูลต่ออีกระยะหนึ่ง โดยถือว่าการทำวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองนำร่อง และได้ดำเนินการประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อนำไปทดลองใช้เต็มรูปแบบตลอดปีการศึกษาต่อไป และจะขยายเป็นการทดลองทั้งหลักสูตรประถมศึกษาต่อไป และจากการเก็บข้อมูลในช่วงต่อไปอาจช่วยให้ได้ข้อมูลที่มากเพียงพอต่อการตัดสินใจกำหนดจำนวนคำพื้นฐานของหลักสูตรนี้ได้ต่อไป

7. การพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ

ในช่วงที่ผู้วิจัยดำเนินการ เพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ นับเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เป็นช่วงที่คณะกรรมการร่างหลักสูตรแม่บทกำลังดำเนินการร่างหลักสูตรแม่บท ซึ่งเป็นโอกาสให้ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการประชุมปฏิบัติการเพื่อร่างหลักสูตรแม่บทและได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา การดำเนินการ ตลอดจนความต้องการของทั้งโรงเรียนนานาชาติและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการร่างหลักสูตรดังกล่าวอย่างชัดเจน และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติจากคณะครูภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติที่เป็นคณะกรรมการร่างหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงในการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ อีกทั้งยังเป็นช่วงที่คณะกรรมการร่างหลักสูตรแม่บทต้องการข้อมูลเชิงประจักษ์จากการทดลองใช้หลักสูตรระดับโรงเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ดังนั้น บุคลากรของโรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่งจึงยินดีให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัย เนื่องจากถือเป็นภารกิจหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรระดับประเทศต่อไป ประกอบกับเป็นช่วงที่โรงเรียนนานาชาติหลายแห่งเริ่มมีนักเรียนไทยและต่างชาติที่เรียนในระดับมัธยม ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มมีการใช้หลักสูตรภาษาไทยตามหลักสูตร IB[®] และ O Level จึงทำให้โรงเรียนนานาชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาษาไทยสำหรับนักเรียน ดังนั้น จึงส่งผลให้โรงเรียนนานาชาติให้ความสนใจแก่การพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนบางกอกพัฒนาซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการร่างหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ และเป็นโรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาล จึงอนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรที่ได้พัฒนามาจากหลักสูตรแม่บทดังกล่าว เพื่อสามารถนำผลจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียนของโรงเรียนนานาชาติอีกหลายแห่งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาไทยและด้านวัฒนธรรมไทยของเด็กที่เรียนตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ในระยะยาวต่อไป
2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติในระดับที่สูงขึ้นต่อไป
3. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการเตรียมครูที่จะใช้หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับอนุบาลสำหรับเด็กไทยในโรงเรียนนานาชาติ
4. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับเด็กไทยที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มอื่นๆ ต่อไป
5. ควรมีการทำวิจัยโดยการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้กับกลุ่มเด็กที่มีความหลากหลาย และมีจำนวนมากขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับจำนวนคำพื้นฐานที่สามารถนำมาใช้กำหนดเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย